

Homilie bisschop Liesen

Uitvaart mgr. Muskens, 23 april 2013 H. Antoniuskathedraal Breda

Op 16 juni 1962 is Tiny Muskens tot priester gewijd. Op 16 juni 1987 was ik erbij toen hij, rector Muskens zoals we hem noemden, in Rome en in Nemi zijn zilveren priesterfeest vierde. In de h. Mis bij dat zilveren jubileum preekte hij nadrukkelijk over de heilige Geest. Hij noemde o.a. de vele zinsneden uit de eucharistische gebeden waarin de h. Geest wordt genoemd, en waarvan we ook vandaag er enkele zullen bidden, zoals bijvoorbeeld *“Heilig deze gaven met de dauw van uw heilige Geest ...”* en ook *“wij worden door de heilige Geest vergaderd tot één enige kudde”*.

Afgelopen jaar, kort voor 16 juni 2012, bij de viering van zijn gouden priesterfeest, hier in deze kathedraal, op het einde van de eucharistieviering, zittend hier voor het altaar, heeft mgr. Muskens weer gesproken over de heilige Geest. Het evangelie vandaag is met het oog daarop gekozen. Hij sprak met name over de dood van Jezus aan het kruis: hoe die woorden *“Ik heb dorst”* en *“Hij gaf de Geest”* niet oppervlakkig verstaan moeten worden. Hij legde uit dat Jezus niet vraagt om wat water en dat het geven van de geest geen eufemisme is voor zijn dood. *“Ik heb dorst”* is een uitdrukking van het diepste verlangen van Jezus, namelijk om zijn leven-gevende Geest te schenken aan zijn leerlingen. Bij de verrijzenis, als Jezus verschijnt aan de leerlingen, is het eerste wat Hij zegt: *“Vrede zij u”* en er staat dan: *“Hij blies over hen en zei 'ontvangt de heilige Geest'”* (Joh 20:21-22).

De heilige Geest is een rode draad in het leven van Mgr. Muskens. Aan dat eerste woord van de verrezen Jezus heeft hij zijn wapenspreuk ontleend: Vrede – Shalom. Op het gedachtenisprentje dat straks wordt uitgereikt, staat zijn persoonlijk gebed, en het is een gebed tot Jezus om de heilige Geest. Ik citeer een paar woorden:

“Jezus, laat de Geest ...
die Gij na uw verrijzenis over de apostelen hebt uitgestort,
laat die Geest bevestigen en voltooiën wat Gij in ons begonnen zijt.”

Van de dorst van Jezus, dus van zijn verlangen, en van de Geest zegt het evangelie op een andere plaats: *“Wie van het water drinkt dat Ik hem zal geven, krijgt in eeuwigheid geen dorst meer; integendeel, het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een waterbron worden, opborrelend tot eeuwig leven”* (Joh 4:14). Dat is een verwijzing naar de heilige Geest en het typeert leven van mgr. Muskens: opborrelend. Hij had zo van die eigenzinnige uitspraken, die opborrelden en waarmee hij iedereen verraste. Niet voor iedereen was meteen duidelijk waar die uitspraken vandaan kwamen, en niet voor iedereen was het gemakkelijk daarmee om te gaan. Ten diepste kwamen ze voort uit zijn geloof.

We herinneren ons allemaal wel de uitspraak over het mogen stelen van een brood als je zo arm bent dat je niets meer te eten hebt en de mensen die van je afhankelijk zijn niet te eten kunt geven. Het sloeg in als een bom: hoe kan een bisschop dat zeggen wanneer de tien geboden toch leren dat je niet mag stelen? Wat hij met zijn uitspraak wilde bereiken, heeft hij vaak genoeg uitgelegd: hoe is het mogelijk dat in een welvarend land als Nederland er honderdduizenden zijn die onder de armoedegrens leven? Hoe is het mogelijk dat er te midden van zo'n materiële overvloed mensen zijn die niet te eten hebben? Wat is er dan toch met onze samenleving aan de hand? Het is vanuit een gelovige en maatschappelijke bewogenheid dat mgr. Muskens zijn uitspraken deed en mensen aan het denken zette. Eigenlijk is zijn uitspraak nog steeds actueel, want er zijn nog steeds mensen die niet te eten hebben; nu zelfs nog meer dan toen hij het voor het eerst zei. Aan het einde van de viering zullen we dan ook een inzameling houden achterin de kerk, om –helemaal in zijn geest– daarmee heel concreet de voedselbanken in het bisdom te ondersteunen.

Er zijn in zijn bewogenheid en gedrevenheid twee lijnen te onderkennen. De eerste is zeker zijn maatschappelijke bewogenheid; hij was ervan overtuigd dat het de blijvende opdracht van iedere

gelovige is te bouwen aan een cultuur van liefde. Hij heeft op alle mogelijke manieren aandacht gevraagd voor de mensen aan de onderkant van de maatschappij. Hij heeft eraan gewerkt dat de Kerk midden in de maatschappij zou staan en getuigen zou van het evangelie. Zo is het ook zijn keuze geweest dat het bisdom niet is verhuisd en hier in de binnenstad van Breda aanwezig is gebleven en dat deze H. Antonius-kerk nu de kathedraal is: een kerk midden in de wereld, midden in de stad, midden in de maatschappij.

Een tweede lijn in zijn bewogen leven is zeker de band met de wereldkerk. In zijn hart had hij eigenlijk iets van een missionaris. Hij heeft na zijn studie lange tijd gewerkt als secretaris-generaal voor de Indonesische bisschoppenconferentie, daarna was hij rector van het Pauselijke Nederlands College dat onder zijn leiding nog meer dan voorheen een echt internationaal college werd en een echte dienst betekende aan de wereldkerk. Hiervan getuigt dat er vandaag velen uit Rome gekomen zijn voor zijn uitvaart. Als bisschop van Breda tenslotte heeft hij ons bisdom een sterker bewustzijn gegeven van de band met de wereldkerk.

Bij zijn gouden priesterfeest was er weer zo'n onverwacht moment: hij zat hier en trok de conciliering van zijn vinger en gaf die aan mij. Deze ring! Het is de ring die mgr. De Vet tijdens het Tweede Vaticaans Concilie had gekregen, en die via mgr. Ernst bij hem was gekomen, en die hij nu aan mij gaf. Het was zijn manier om te zeggen: je hoort bij die Kerk die gegrondvest is op de apostelen over wie Jezus de Geest heeft uitgestort. Bewaar dat geloof, werk mee met die heilige Geest, leef uit de kracht van de Geest. Het Jaar van het Geloof was nog niet eens officieel begonnen, maar zijn gedachten gingen al die kant op.

Hoe neem je afscheid van een markante bisschop? Ik citeer uit zijn laatste boek over hoe hijzelf dood-gaan en afscheid-nemen ziet: "En dan ga ik dood, op een dag. Ik vind het eng, maar ben er niet bang voor. Ik hoop vooral dat ik de kans krijg om bewust afscheid te nemen van het leven en van de mensen om me heen, zodat ik mijn sterven kan beleven als een overgave." Dat zijn zijn woorden: leven en sterven in overgave. Hij zelf heeft dat uitgedrukt in zijn persoonlijk gebed dat hij ons na laat op het gedachtenisprentje; ik hoop dat velen het blijven bidden. Ik wil eindigen met een gebed van overgave en vertrouwen dat bij hem past, maar dat ook past bij ons. Het is een gebed van een vrouwelijke missionaris, een religieuze van een actieve congregatie die nog niet zo lang geleden in Noord-Afrika, is vermoord. Waar het bij dit gebed op aankomt is haar levenshouding: het was ook de levenshouding van mgr. Muskens en het mag ons nu inspireren. Op het lichaam van die zuster heeft men een tekst gevonden die getiteld was: *hier – aujourd'hui – demain* (gisteren - vandaag - morgen). De inhoud was het volgende:

Deze dag is van jou.

Je hebt hem van God gekregen.

Gebruik hem goed.

Laat deze dag niet verloren gaan door de zorgen voor morgen.

De dag van morgen is niet van jou;

hij is van God en te zijner tijd zal God hem je geven.

Leef de dag van vandaag.

Laat deze dag ook niet verloren gaan door het gemis van gisteren.

Gisteren is niet meer van jou;

hij is nu van God en God is bereid je alle fouten te vergeven.

Leef de dag van vandaag: hij is helemaal voor jou.

Vandaag is een tere brug tussen gisteren en morgen.

Belast de dag van vandaag niet met het gemis van gisteren

en de vrees voor morgen, want dan zal hij bezwijken.

Morgen zal God je geven, gisteren wil Hij je vergeven,

maar leef jij nu de dag van vandaag met God.

Als dan de dag van God zal komen op een tijd dat je het niet verwacht,

dan ben je klaar om al je dagen terug te geven aan God,
en Hij zal je zonden vergeven en je tekorten aanvullen.
Dat is de dag waarop Hij je een morgen zal geven
waaraan geen einde meer komt.
Leef de dag van vandaag ... met God.

Amen.